

Nadenken over

Een dilemma is een beslissing tussen twee tegenstrijdige belangen die een morele afweging vereist. Om notarissen nadrukkelijker stil te laten staan bij dilemma's in hun praktijk introduceert de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) in dit voorjaar de DilemmApp.. Niet bedoeld als morele meetlat, maar om de discussie tussen collega's aan te wakkeren.

TEKST Peter Steeman | BEELD Truus van Gog

Integer gedrag is iets wat je moet onderhouden', aldus Jef Oomen, voorzitter van de KNB. 'Dat geldt voor iedere beroepsgroep die onderhevig is aan tucht en toezicht. De kernwaarden voor het notariaat zijn onafhankelijk, onpartijdig, deskundig, integer en betrouwbaar. Dat wordt op een aantal manieren in de beroepsgroep geborgd. Zo bevat de beroepsopleiding een onderdeel dilemma's en komt het voorafgaand aan je benoeming in een persoonstoets aan de orde. De wetgever heeft een Commissie toegang notariaat ingesteld die adviseert over de geschiktheid van kandidaat-notarissen die benoemd willen worden tot (toegevoegd) notaris. Het mooie van deze app is dat je je eigen morele kompas op een heel laagdrempelige manier kan spiegelen aan dat van anderen.'

BEWUSTWORDING

De introductie van de app moet niet worden uitgelegd als een signaal om het ethisch handelen van de notaris naar een hoger plan te brengen. 'We doen dit niet omdat we twijfels hebben over de integriteit', verzekert Oomen. 'Het is meer een kwestie van bewustwording. Ik kwam bij de Commissie toegang notariaat kandidaat-notarissen tegen met vijftien jaar praktijkervaring die zich niet echt bewust waren van dilemma's. Ook al maak je intuïtief de juiste keuzes, toch is het een risico als je lastige situaties niet bespreekt met collega's. De app geeft de voorzet daarvoor. Het scherpt je bewustzijn. Dilemma's liggen altijd op de loer. De notaris heeft een januskop. Hij is zowel ambtenaar als ondernemer. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat je te afhankelijk wordt van een verwijzer? Als een verwijzer dertig klanten aanbrengt, kan hij je ook benaderen met een

verzoek waar je liever niet op in wilt gaan. Dat beïnvloedt wellicht je onafhankelijkheid en kan een risico vormen voor het integer handelen.'

HUID

De app is een initiatief van vier beroepsorganisaties: de KNB, de NOvA (Nederlandse Orde van Advocaten), de NOB (Nederlandse Orde van Belastingadviseurs) en de NBA (Nederlandse Beroepsvereniging van Accountants). Het project begon niet met een leeg vel papier. Al vanaf 2014 maken de 'Accountants In Business' (AIB) van de NBA gebruik van de DilemmApp. 'Het is onderdeel van een ethiekprogramma waar we in 2011 mee zijn gestart', aldus Marianne Nieuwenhuis, manager AIB

van NBA. 'We zochten naar een manier om de bewustwording aan te wakkeren. We wisten dat daar behoefte aan was. De AIB heeft vaak een geïsoleerde positie. Anders dan de accountant die bij een groot accountantskantoor werkt, is hij als controller of financieel bestuurder (cfo) vaak de enige AIB in het bedrijf. Daarom werd de app bedacht. Je kunt ook een blog schrijven over dilemma's, maar het verschil is dat je er nu zelf mee aan de slag gaat. Je leert er iets van, omdat je je moet

verplaatsen in een situatie. Je kruipt in de huid van een ander.'

DRIE BELANGEN

Volgens Nieuwenhuis schommelt de belangstelling voor de app een beetje. 'In het begin was het heel hot. Wat de aandacht vasthoudt, is het profiel dat je als gebruiker aanmaakt op basis van je antwoorden.' De dilemma's in de app worden aan drie belangen gekoppeld: een persoonlijk belang, een organisatiebelang en een maatschappelijk belang. 'Hou ik in mijn keuze vooral rekening met mijn positie binnen het bedrijf? Laat ik het afhangen van het bedrijfsbelang? Of baseer ik mijn keuze meer op principiële gronden? Als je een aantal dilemma's hebt ingevuld, zie je wat voor persoon je bent', aldus de NBA-manger.

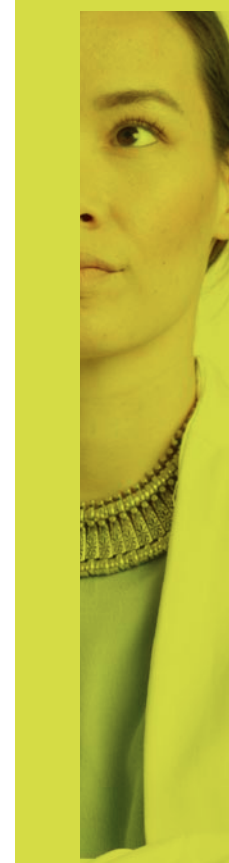
ARGUMENTEN

'Die app laat je nadenken over zaken die vanzelfsprekend lijken,' vindt Nico Prevoo RA van Jheronimus Accountants. Hij gebruikt de app anderhalf jaar. 'Iedere week kijk ik er wel even op. Ook al zijn niet alle casussen even relevant. Ik heb een klein kantoor, dus dilemma's die met zakendoen in het buitenland te maken hebben, kom ik niet snel tegen. Toch is het leerzaam. In de praktijk van alledag

lastige situaties

komt het er niet zo vaak van om dilemma's te bespreken met collega's.'

'Het is niet eens het antwoord wat je geeft, wat de app interessant maakt', vindt Paul Slegers RA, lid college van bestuur van Stichting Onderwijs Midden-Limburg. Hij gebruikt de DilemmApp vanaf het begin. 'Meestal kunnen alle antwoorden wel, maar op basis van welke argumenten maak je de keuze? Dat is de kern van ethiek. Je beoordeelt als het ware je eigen gedrag. Uit mijn profiel blijkt dat ik niet overwegend vanuit een enkel perspectief naar een dilemma kijk. Dat vind ik wel positief.'

KEUZE

Hebben notarissen wel genoeg dilemma's om een app te vullen? 'Ik denk het wel', zegt Stella Groenhof, adviseur Praktijkszaken bij de KNB en projectleider van de DilemmApp. 'In ieder juridisch beroep heb je met dilemma's te maken. We streven ernaar tweewekelijks een notarisdilemma te presenteren. Daarvoor willen we een werkgroep samenstellen die daar regelmatig input voor gaat leveren. Een keer per maand willen we een beroepsgroepoverstijgend dilemma introduceren samen met de andere beroepsorganisaties. Vanuit het bureau hebben we alvast een aantal dilemma's bedacht. Een dilemma is bijvoorbeeld de casus van een

notaris wiens buurman last van een lekkage heeft. Een maand later komt de buurman naar het notaris kantoor voor het passeren van de leveringsakte van zijn woning. Hij deelt mee dat er geen verborgen gebreken zijn. Wat doe je dan? Vertrouw je erop dat het is opgelost, vraag je ernaar of doe je niets? Het leuke van de app is dat je kunt zien hoe je collega's in het land erover denken. Een aantal van de dilemma's heb ik voorgelegd tijdens een bijeenkomst van auditoren. Daar bleek dat ze verschillend reageerden op de dilemma's. Dat is precies de bedoeling. Het moeten geen goed/fout-scenario's zijn. Het gaat erom dat je een keuze kunt verantwoorden. Een goed dilemma heeft meerdere antwoorden. Als je daarin slaagt, nodigt het ook uit om in discussie te gaan.'

GEEN TEST

Wat gaat de KNB met al die input doen? Groenhof: 'Deelname is vanzelfsprekend anoniem, maar voor de KNB is het interessant om te zien hoe notarissen als beroepsgroep over bepaalde onderwerpen denken. Treedt er een verschuiving op in de normen van de beroepsgroep? In het geval van de algemene dilemma's kun je zien hoe de reacties van notarissen zich verhouden tot die van andere beroepsgroepen. We kunnen ieder dilemma

afsluiten met een opmerking vanuit de KNB over de uitkomsten. Dat zal geen belerend vingertje zijn. We willen juist de discussie op gang brengen. De DilemmApp is geen test.' ■

HOE WERKT DE APP?

Gebruikers van de DilemmApp ontvangen een push-notificatie op hun mobiele telefoon als een nieuw dilemma is toegevoegd. Ze maken een keuze uit vier antwoorden bij het dilemma. Via een functie op de app kun je de eigen keuze vergelijken met die van anderen en daarover discussiëren via de app. Daarnaast wordt er op basis van de ingevulde dilemma's een profiel van de gebruiker gemaakt waaruit blijkt welke belangen voor die persoon het zwaarst wegen.

De DilemmApp wordt gebouwd door KPMG in de huisstijl van de KNB en is geschikt voor iOS en Android telefoons.

Notarissen die zelf een dilemma willen aan dragen voor de app kunnen deze – inclusief knelpunten en mogelijke oplossingen – doorgeven via dilemma@knb.nl. Zodra de DilemmApp live is, kan dat ook via de app.